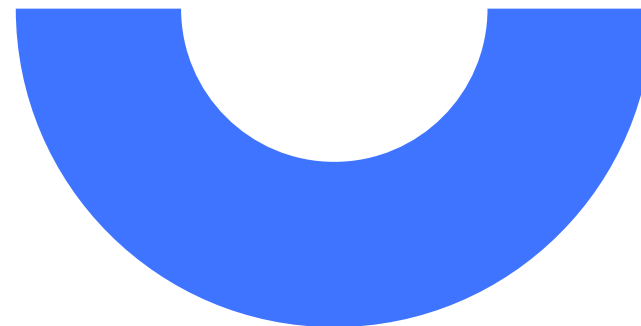

4

Styring og kontroll

Styring og kontroll

Statens pensjonskasse har god styring og kontroll på virksomheten. Også i 2019 nådde vi i stort alle vesentlige resultatkrav fastsatt av vårt fagdepartement. Det er ikke identifisert brudd av betydning fra vår instruks om virksomhets- og økonomistyring fra hverken intern revisor eller Riksrevisjonen.

Etatsstyring – ekstern styring

Det er god styringsdialog mellom Arbeids- og sosialdepartementet (ASD) og SPK. Vi har hatt tre ordinære etatsstyringsmøter med gjennomgang av årsrapport og tertialrapporter, i tillegg til flere særmøter om SPKs reformprogram Pro 25.

Intern styring og kontroll

SPK har etablert en helhetlig innretning på virksomhetsstyringen, der vi styrer mot både kortsiktige og langsiktige mål. For å ivareta helhetsperspektivet har vi integrert mål- og resultatstyringen med risiko- og tiltaksstyring.

SPKs eksterne økonomirapportering baserer seg på de statlige regnskapsstandardene (SRS), i tillegg til ordinære rapporteringer til statsregnskapet i henhold til kontant-

prinsippet. Den interne økonomistyringen er basert på periodisert regnskap. Resultatene følges opp månedlig mot årlige, periodiserte budsjetter, supplert med kostnadsanalyser på produkt- og kundegrupper.

Risikostyringen i SPK er etablert etter prinsippet om tre forsvarslinjer:

- Første forsvarslinje består av alle område-direktører og øvrig ledelse i forretningsområdene og utgjør den daglige risikostyringen.
- Andre forsvarslinje består av en sentral risikostyringsfunksjon med fagansvar og ansvar for overordnet risikoppfølging som er uavhengig av linjen.
- Tredje forsvarslinje er internrevisjonen som rapporterer til administrerende direktør.

Fokus og utfordringer i 2019

Som det fremgår av årets aktiviteter og resultater i kapittel 3, har 2019 vært et år preget av reformer. Samtidig skal SPK sørge for god og effektiv daglig drift.

Innen styring og kontroll har derfor årets hovedutfordring vært å legge til rette for en helhetlig og balansert styring og kontroll av både daglig drift og gjennomføring av reformer.

Aktiviteter

Arbeidet med pensjonsreformen går over mange år. For å sikre god styring og kontroll på både kort og lang sikt, har vi i 2019 utarbeidet en ny strategi for perioden 2019-2023. Strategien utdyper seks strategiske retningsvalg for hvordan SPK skal innfri målene for god daglig drift og reformgjennomføring, samtidig som vi skal tilfredsstillende et økende informasjonsbehov fra kunder og medlemmer.

Utover i 2019 har strategien blitt konkretisert og tilrettelagt for operasjonalisering ute i organisasjonen og gjort kjent for alle ansatte. Som følge av de økte utfordringene knyttet til styring og kontroll, har vi videre gjennomført en revidering av våre føringer og retningslinjer for risikostyring.

I henhold til beste praksis har vi etablert et felles rammeverk og risikometodikk for hele virksomheten, både for linje- og utviklingsorganisasjonen, samt for sikkerhet og beredskap. I tillegg er det implementert strengere krav til oppfølging av alle høye risikoer, hvor det skal iverksettes og rapporteres risikoreduserende tiltak.

For å sikre at de nye retningslinjene er kjent og følges opp, har ledere og prosjektledere fått ytterligere opplæring i

risikoforståelse, bruk av sannsynlighets- og konsekvensskala i en risikomatrix, samt nye krav til oppfølging av risiko.

For å sikre tilstrekkelig ressurser og kapasitet, etablerte SPK i 2. halvår 2019 en egen enhet for sikkerhet og beredskap og vi rekrutterte ny leder for seksjonen. Videre er personvernarbeid styrket ved at behandlingsansvaret er delegert ut til den operative førstelinje. SPK har måttet melde noen få avvik på personvern til Datatilsynet, og organisasjonen arbeider målrettet med forbedringer.

Videre er konsekvenser av den nye sikkerhetsloven som kom i 2019 utredet i godt samarbeid med ASD og NAV. Foreløpig konklusjon er at den nye loven ikke vil innebære noen vesentlige endringer for SPK.

I løpet av året har vi også gjennomført en vellykket beredskapsøvelse med cyberangrep som tema. Øvelsen identifiserte enkelte forbedringspunkter som vil bli fulgt opp i tiltaksplanen for 2020. For øvrig viste den årlige risiko- og sårbarhetsanalysen at sikkerhetssituasjonen i SPK er tilfredstillende.

Når det gjelder intern revisjon, ble det gjennomført tre internrevisjonsprosjekter i 2019. Med utgangspunkt i risikobilde og erfaringer fra reformarbeidet var temaene personvern og informasjonssikkerhet, ressurs- og kompetansestyring og IT livløpsforvaltning. I tillegg ble intern revisjonen i SPK vesentlig styrket på utviklingsområdet, da vi i henhold til tildelingsbrevet engasjerte en ekstern kvalitetssikrer som skal følge Pro 25 løpende.

For øvrig har SPK i 2019 arbeidet løpende med integreringen av Pro 25 i den helhetlige virksomhetsstyringen, samtidig som vi har lagt ned betydelig innsats i å videreutvikle og forbedre våre prognose- og analyseunderlag til departementenes budsjettarbeid og til kundene våre. I tillegg har vi utarbeidet nye retningslinjer på ressursstyring. Når det gjelder arbeidet med ny pris- og kostnadsmodell, er det er en målsetning at medlemsvirksomhetene i SPK skal betale riktig pris for tjenestene de mottar. I 2018 ble internprisene beregnet med utgangspunkt i ny ABC-basert kostnadsmodell.

For ytterligere å styrke arbeidet med kostnadsoppfølging, implementerte vi i 2019 nye produktivitetsindikatorer i form av enhetskost per hovedprodukt. Disse følges opp i styringsdialogen med ASD.

I henhold til tildelingsbrevet for 2019 var det videre en ambisjon å utvikle en ny prismodell for administrasjonskostnader ut mot virksomhetene for innføring fra og med 2020. Denne tilpasningen krever både en gjennomgang av de prinsipper som ligger til grunn for prisfastsettelsen, og en strukturert gjennomgang av underliggende data/datastrukturer som prisene skal beregnes ut fra.

Dette arbeidet er omfattende, og har sterke avhengigheter mot aktiviteter i det øvrige arbeidet med modernisert premiemodell. Tilpasning av administrasjonspremien blir derfor gjennomført som en del av de senere fasene i dette arbeidet. I påvente av dette, viderefører SPK arbeidet med tilrettelegging av underlagsdata og øvrige forberedelser.

Resultater

Som det fremgår av «Årets aktiviteter og resultater» i kapittel 3 og «Årsregnskapet» i kapittel 6, nådde SPK alle vesentlige mål fastsatt av ASD i tildelingsbrevet for 2019.

Som det fremgår av risikobildet, er det krevende å opprettholde effektiv drift i en tid med reformer. Gjennom regelmessige risikoanalyser og tett oppfølging av risiko-reducerende tiltak, har SPKs totale risikobilde likevel holdt seg stabilt gjennom året.

Samtidig med at nye risikoer har kommet til, har vi klart å ta ned flere risikoer. Eksempelvis har vi tatt ned risikoene både med hensyn til ressursituasjonen og ikke tilfredsstillende medlemsinformasjon. SPK har ingen kritiske risikoer ved årets slutt. SPK fikk ingen merknader fra Riksrevisjonen for 2018. I sin årsrapport for 2019 konkluderer internrevisor videre med at SPK har et modent og godt regime for internkontroll og at det foreligger planverk, budsjetter, styringsdokumenter og rapporteringer som dekker bredden av organisasjonen. De opplevde at revisjonsarbeidet forløp på en god og effektiv måte, og det ble ikke avdekket kritiske forhold.

Totalt sett opplever SPK at vår styling og kontroll har fungert godt i 2019. Som følge av løpende endringer internt og eksternt med hensyn til både daglig drift og reformer, erkjenner vi samtidig at det vil være krevende å opprettholde god styling og kontroll fremover. SPK vil derfor løpende vurdere nødvendige tiltak for å sikre dette.

Fra fellesføringer fra Regjeringen

I henhold til fellesføringen om inkluderingsdugnad i staten, har SPK ansatt to medarbeidere med hull i CV-en i 2019. Det tilsvarer 5,4 % av nyansettelsene i 2019. Dette er så vidt over Regjeringens målsetting på 5 %. [Se vedlegg; Vårt bidrag til inkluderingsdugnad, for nærmere redegjørelse.](#)

Den andre fellesføringen fra Regjeringen er at offentlige oppdragsgivere, som innkjøpere av varer og tjenester, skal påta seg et særskilt ansvar for å motvirke arbeidslivskriminalitet.

SPK skal derfor sikre at våre leverandører følger lover og regler, både ved tildeling av oppdrag og i oppfølging av inngåtte kontrakter. SPK har 42 avtaler som utgjør tjenestekjøp over EØS-terskelverdi og som dermed er omfattet av forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter.

Basert på besvarelser på mottatte egenrapporterings-skjema, har SPK ikke avdekket noe urovekkende hos våre leverandører, og vi har ikke gjort noen funn som tyder på at leverandørene ikke følger lover og regler knyttet til lønns- og arbeidsvilkår. [For nærmere utdypelse, se vedlegg «Bekjempelse av arbeidslivskriminalitet».](#)

Revisjonsmeldinger

Vår referanse 2019/01005-8

STATENS PENSJONSKASSE
FORVALTNINGSBEDRIFT
Org. nr.: 982583462

Riksrevisjonens beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Statens pensjonskasse sitt årsregnskap for 2019. Årsregnskapet består av ledelseskommentarer, oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering og virksomhetsregnskap, inklusiv noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2019.

Bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 5 445 332 848 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet. Virksomhetsregnskapet viser at resultatet av periodens aktiviteter er 78 929 663 kroner, at avregning knyttet til innkreivingsvirksomhet og andre overføringer til staten er -945 702 320 kroner, og at avregning med statskassen og andre overføringer fra staten knyttet til tilskuddsforvaltning er 3 514 622 008 kroner.

Etter Riksrevisjonens mening gir årsregnskapet til Statens pensjonskasse et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2019 og kapitalposter per 31. desember 2019, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten. Vi mener videre at virksomhetsregnskapet gir et dekkende bilde av virksomhetens resultat for 2019 og av eiendeler, gjeld og statens kapital per 31. desember 2019, i samsvar med statlige regnskapsstandarder (SRS).

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI 1000–2999). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og de etiske kravene i ISSAI 30 fra International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt de øvrige etiske forpliktelsene våre i samsvar med disse kravene og INTOSAI's etikkregler. Etter vår oppfatning er revisjonsbevisene vi har innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige som grunnlag for vår konklusjon.

Postadresse Postboks 6835 St. Olavs plass 0130 Oslo
Kontoradresse Storgata 16
Telefon 22 24 10 00
E-post postmottak@riksrevisjonen.no
Nettsted www.riksrevisjonen.no
Bankkonto 7694 05 06774
Org. nr. 974768443

Side 2 av 4

Presisering

Statens pensjonskasse er en forvaltningsbedrift som er organisert i flere «selskaper». Det framkommer av prinsippnotene til henholdsvis bevilgnings- og artskontorrapporteringen og virksomhetsregnskapet at årsregnskapet er en sammenstilling av regnskapsdata for de to interne virksomhetsområdene SPK forvaltning og SPK forsikring, som i notene er omtalt som «selskaper». Resultatene fra ordningene for pensjon, forsikring og boliglån, som forvaltningsbedriften administrerer, er presentert som gjennomstrømningsposter i årsregnskapet i henhold til kontantprinsippet. Pensjons- og forsikringsordningene er klassifisert som «tilskuddsforvaltning», mens boliglånordningen følger retningslinjer for statsbanker og er klassifisert som «innkreivingsvirksomhet». Virksomhetsregnskapet er satt opp etter de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Prinsippnoten til virksomhetsregnskapet opplyser at: «Interne transaksjoner mellom driftsregnskapet og gjennomstrømningspostene ikke er eliminert, da de gjelder reelle pengestrømmer som påvirker ulike deler av regnskapet. Tilsvarende er reskontroposter i driftsregnskapet ført opp, selv om det ikke finnes bokførte motposter i de kontante gjennomstrømningspostene».

Statens pensjonskasse avviker fra hovedregelen i SRS 17 om å benytte direkte anskaffelseskost ved aktivering av egenutviklet programvare. I prinsippnotens punkt om klassifisering og vurdering av anleggsmidler, opplyses det blant annet under immaterielle eiendeler at: «Utgifter vedrørende bruk av egne ansatte og eksterne konsulenter belastes prosjektene gjennom timeføring og standardiserte timepriser for ulike ressursgruppekategorier». Statens pensjonskasse er i dialog med DFØ for å avklare om virksomhetens praksis er akseptabel.

Forholdet har ingen betydning for vår konklusjon om årsregnskapet.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Virksomhetens ledelse er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet (del VI) og øvrig informasjon (del I–V). Riksrevisjonens uttalelse omfatter revisjon av årsregnskapet og virksomhetens etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring, ikke øvrig informasjon i årsrapporten (del I–V). Vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen i årsrapporten. Formålet er å vurdere om det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapet og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen. Vi vurderer også om den øvrige informasjonen ser ut til å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.

Det er ingenting å rapportere i så måte.

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen i virksomheten er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et dekkende bilde i samsvar med henholdsvis regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS). Ledelsen er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som den mener er nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betyggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er

Revisjonsmeldinger forts.

Side 3 av 4

Ingen garanti for at en revisjon som er utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukere treffer på grunnlag av årsregnskapet.

Vi utøver profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen, i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon.

Vi identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten den skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Videre utformer og gjennomfører vi revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer og innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon ikke blir avdekket, er høyere for feilinformasjon som skyldes misligheter, enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Grunnen til det er at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner eller overstyring av intern kontroll.

Vi gjør også følgende:

- opparbeider oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om hvor effektiv virksomhetens interne kontroll er
- evaluerer om regnskapsprinsippene som er brukt, er hensiktsmessige, og om regnskapsestimater og tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen, er rimelige
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene
- evaluerer om årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med henholdsvis regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS)

Vi kommuniserer med virksomhetens ledelse, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi vil også ta opp forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, for eksempel svakheter av betydning i den interne kontrollen, og informerer det overordnede departementet om dette.

Når det gjelder forholdene som vi tar opp med ledelsen og informerer det overordnede departementet om, tar vi standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. De beskrives i så fall i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon knyttet til administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000-serien for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Side 4 av 4

Basert på revisjonen av årsregnskapet og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til ISSAI 4000-serien, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

Oslo, 14.05.2020

Etter fullmakt

Tor Digranes
ekspedisjonssjef

Knut G. Lien
avdelingsdirektør

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur